

Getsemanij: agonija u vrtu i Isusova molitva

U Evanđelju čitamo kamo je Isus otišao nakon Posljednje večere: „Tada iziđe te se po običaju zaputi na Maslinsku goru (Lk 22:39), na drugu stranu potoka Cedrona (Iv 18:1), i sa svojim učenicima dođe u predio zvan Getsemani (Mt 26:36; Mk 14:32). Bio je to vrt s uljnom prešom (upravo je to i značenje imena Getsemani), i bio je izvan Jeruzalemskih zidina, istočno od grada, na putu za Betaniju.

14.11.2013.

Tragovima vjere

„Kad dođe trenutak koji je Bog odredio i u kojemu je čovječanstvo trebalo biti otkupljeno od ropstva grijeha, Isus se u Getsemaniju dobrovoljno i poslušno preda na žrtvu – znoj Mu postade kao guste kaplje krvi - na žrtvu koju želi Otac“ (*Prijatelji Božji*, 25)

U Evandjelju čitamo kamo je Isus otišao nakon Posljednje večere: „Tada iziđe te se po običaju zaputi na Maslinsku goru (Lk 22:39), na drugu stranu potoka Cedrona (Iv 18:1), i sa svojim učenicima dođe u predio zvan Getsemani (Mt 26:36; Mk 14:32). Bio je to vrt s uljnom prešom (upravo je to i značenje imena Getsemani), i bio je izvan Jeruzalemskih zidina,

istočno od grada, na putu za Betaniju.

Mora da je ovo mjesto bilo vrlo dobro poznato jer se Isus vrlo često tamo sretao sa svojim učenicima (Iv 18:2). Nije čudo da su prvi kršćani čuvali uspomenu na mjesto gdje su se ovi dramatični događaji u povijesti našega spasenja odvijali. U Maslinskom vrtu, uvidjevši neizbježnost svoje Muke, koja će se uskoro pokrenuti Judinom izdajom, Isus, naš Gospodin, potiče nas na molitvu: „I kaže Isus svojim učenicima: "Sjednite ovdje dok se ne pomolim." I povede sa sobom Petra, Jakova i Ivana. Spopade ga užas i tjeskoba pa im reče: "Duša mi je nasmrt žalosna! Ostanite ovdje i bdijte!" Ode malo dalje i rušeći se na zemlju molio je da ga, ako je moguće, mimoide ovaj čas. Govoraše: "Abba! Oče! Tebi je sve moguće! Otkloni čašu ovu od mene! Ali ne što ja hoću, nego što hoćeš ti!"“ (Mk 14:32-36)

Njegova je teška tuga bila toliko velika da „mu se ukaza anđeo s neba koji ga ohrabri. A kad je bio u smrtnoj mucu, usrdnije se molio. I bijaše znoj njegov kao kaplje krvi koje su padale na zemlju.“ (Lk 22:43-44). Kristova je molitva u kontrastu s ponašanjem apostola. „Usta od molitve, dođe učenicima i nađe ih snene od žalosti pa im reče: "Što spavate? Ustanite! Molite da ne padnete u napast!"“ (Lk 22:45-46).

Isus se tri puta vraćao svojim prijateljima i svakog ih je puta pronašao snene. Posljednji je put bilo prekasno: „Samo spavajte i počivajte! Gotovo je! Dođe čas! Evo, predaje se Sin čovječji u ruke grešničke! Ustanite, hajdemo! Evo, izdajica se moj približio!" Uto, dok je on još govorio, stiže Juda, jedan od dvanaestorice, i s njime svjetina s mačevima i toljagama“ (Mk 14:41-43). Poljupcem je izdao našeg

Gospodina koji je potom bio uhićen, a učenici ga napustiše i pobjegoše.

Od hodočasnika Egerije znamo da je u drugoj polovici četvrtog stoljeća slavljena liturgija Velikog Četvrtka „na mjestu gdje se Gospodin molio“, i da je ondje bila „prekrasna crkva“ (*Itinerarium Egeriae*, 36, 1; CCL 175, 79). Vjernici su dolazili u crkvu, molili se, pjevali himne i slušali izvješća Evandjelja o Isusovoj agoniji u vrtu. Tada su u procesiji odlazili na drugu stranu Getsemanskog vrta gdje je naš Gospodin uhićen (usp. *Itinerarium Egeriae*, 36, 2-3).

Prateći ovaj običaj, i druge jednake njemu, danas se časte tri mjesta kao povezana s događajima te noći: stijena na kojoj se naš Gospodin molio; vrt koji ima osam drva masline stara najmanje tisuću godina, jednako kao i mlađih; i spilja za koju se drži da je samo mjesto

uhićenja. Te tri lokacije udaljene su jedna od druge jedva desetke metara, na najnižem dijelu Maslinskog vrta, gotovo na samom dnu doline Cedrona, okružene pitoresknim prizorima: ova je obala, kao većina palestinskih, suha dolina tijekom većeg dijela godine, pune ju samo zimske kiše. Donji dijelovi gore, za razliku od gornji, slabo su naseljeni, uglavnom stoga što je većina zemlje iskorištena za groblja. Ima mnoštvo maslinovih stabala, terasastih dijelova i također mnogo čempresa uz cestu.

Bazilika agonije

Stijena na kojoj je prema predaji naš Gospodin molio nalazi se u Bazilici agonije, ili u Crkvi svih naroda. Dobila je ovo ime jer je šesnaest zemalja doprinijelo njezinoj izgradnji od 1922.do 1924. Izgrađena je po planu crkve iz bizantskog doba, a od nje je ostalo nešto više od samih

temelja jer je uništena u požaru, vjerojatno prije sedmog stoljeća. Bila je oko 25 sa 16 metara veličine, imala je središnju lađu i bočne, tri apside i mozaičke prikaze na podovima. Pojedini su dijelovi mozaika sačuvani, sada zaštićeni staklom. Kada je građena moderna crkva, pronađeni su i tragovi srednjovjekovne crkve. Bila je izgrađena u vrijeme križara na istom mjestu kao i izvorna Bazilika, ali je bila veća i gledala je na jugo-zapad, što sugerira da graditelji nisu znali za prethodnu crkvu. Napuštena je nakon što je Saladin zauzeo Jeruzalem.

Iz doline Cedrona vidi se široki atrij ispred Bazilike i tri arkade poduprte nizom stupova i pilastara. Iznad arkada nalazi se mozaik koji Krista prikazuje kao posrednika između Boga i ljudi. Za sunčanih dana briljantni eksterijer pruža snažan kontrast sa slabašnim svjetlom

unutrašnjosti: svjetlo ulazi kroz prozore ljubičasto obojene, a ti se tihi tonovi prisjećaju satova Isusove agonije i hodočasnike potiču na tišinu, sabranost i razmatranje. Dvanaest stropnih kupola, koje u središtu crkve drži šest tankih stupova, pojačava ovaj osjećaj svojim mozaičkim prikazima tamnog, zvjezdanog neba.

U svetištu, ispred oltara, uzdiže se stijena koju se časti kao stijenu na kojoj se Isus molio. Okružena je rešetkama dizajniranim poput trnove krune. Iza, u središnjoj apsidi, nalazi se mozaik s prikazom Isusove agonije u vrtu; mozaici u bočnim apsidama prikazuju Judinu izdaju i uhićenje.

Maslinski vrt

Tlo na kojem je Bazilika izgrađena pripadalo je franjevcima u Svetoj Zemlji od druge polovice sedamnaestog stoljeća. Kada su je

dobili, na svoje iznenađenje, uz srednjevjekovne i bizantinske ruševine, pronašli su ono što je bilo poznato kao vrt: nekultivirano područje okruženo zidom na kojem je raslo osam stabala masline za koje lokalna tradicija tvrdi da potječu iz Kristova vremena. Dok su franjevci čekali pravo vrijeme za obnovu crkve, zaštili su ova antička maslinova stabla koja su bez sumnje vezana za lokalnu kršćansku tradiciju tako da su preživjela do današnjeg dana.

Impresivno su stara svojim izgledom. Botaničari koji su ih proučavali ne slažu se oko njihove starosti; neki drže da su zasađena u jedanaestom stoljeću, svi kao mladice iz iste grane; a drugi smatraju da njihov golemi opseg dopušta procjenu starosti koja datira iz prvog tisućljeća. Koliko god da su stara, vrijedi ih čuvati kao tihe svjedoke što ponavljaju sjećanje na

Isusa i posljednjeg dana njegova života na zemlji.

Spilja uhićenja

Dio u kojem se nalazi Bazilika agonije u Getsemanski vrt također uključuje i franjevački samostan. Izvan zidina, nekoliko metara sjeverno, nalazi se spilja uhićenja koja također pripada franjevcima Svete zemlje. U nju se dolazi uskim prolazom koji počinje ulaskom u dvorište Uznesenja Djevičina. (Ovo će Marijino svetište biti predmetom odvojenog članka, zajedno s Bazilikom Sna na Brdu Sionu. Za sada je dovoljno upamtiti da je, prema nekim vjerovanjima, tijelo naše Gospe ovdje doneseno iz Gornje sobe prije njezina uznesenja. Crkvu dijele Grci, Sirijci i druge zajednice.)

Spilja uhićenja duga je oko 19 metara i široka oko 10 metara. Pojedini arheološki tragovi upućuju na to da je korištena kao privremeno mjesto

za život ili spremište vlasnika samog vrta. Vjeruje se da se osam apostola ovdje sakrilo u noći Isusova uhićenja. Nakon sati njegove agonije i molitve u vrtu, kada je Gospodin vidio Judu gdje se približava, rečeno je da je s druga tri apostola došao ovdje upozoriti ih što se ima dogoditi. Prema tome, upravo je iz ovog dijela Getsemanija izašao ususret vojnicima.

Brojni zapisi hodočasnika na brojnim jezicima prekrivaju zidove i strop, svjedoče gotovo neprekidnom štovanju ovoga mjesta. U četvrtom stoljeću, spilja se već bila koristila kao kapelica, i pod joj je bio ukrašen mozaicima. Od petog do sedmog stoljeća bila je mjesto kršćanskih pokopa. U vrijeme križara ukrašena je freskama. Počevši od četrnaestoga stoljeća, franjevci su dobili dozvolu provođenja određenih bogoštovnih čina ovdje i konačno su je i potpuno zadobili. Projekt restauracije

proveden 1956.godine iznio je na svjetlo dana njezinu originalnu strukturu, s vinskom prešom i cisternom; u spilji, u istom prostoru, pronađeni su i ostaci antičke preše za masline.

Neka ne bude moja volja...

„Evandjelje nam donosi mnoge prizore u kojima Isus Krist govori sa svojim Ocem, pa nam nije moguće da se na svakom zaustavimo. Posebno bismo se trebali zaustaviti u potresnim časovima prije muke i smrti; kada se pripremao na ispunjenje žrtve, koja će nas dovesti do božanske Ljubavi. Dvorana Posljednje večere odisala je puninom ljubavi njegova Srca: On se molitvom obraća Ocu, najavljuje silazak Duha Svetoga i ohrabruje svoje na gorljivo i neprestano predanije u ljubavi i vjeri.

Ta usrdna, gorljiva molitva još se pojačava u Getsemanskom vrtu jer

naš otkupitelj vidi da se približava njegova muka: poniženje, boli, teški križ, na koji vješaju zločince, a On je toliko čeznuo za njim. Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! (Lk 22,42). A odmah iza toga: Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja.” (*Prijatelji Božji*, 240)

„Ako smo svjesni da smo djeca Božja, da naš kršćanski poziv uključuje slijediti Učiteljeve stope, naše razmatranje njegove molitve i muke u maslinskom vrtu treba nas dovesti do dijaloga s Bogom Ocem. ‘Kada Isus moli, već uči nas kako moliti’ (*Katekizam Katoličke Crkve*, 2607). I dok je naš model, potiče nas moliti, baš poput Petra, Jakova i Ivana, kada ih je uzeo sa sobom i molio ih da bdiju s njim: ‘ “Molite da ne padnete u napast.” A Petar je zaspao. I drugi apostoli također. I ti si, maleni prijatelji, zaspao... i ja sam također bio još jedan u nizu

pospanaca' (usp. *Sveta Krunica*, prvo žalosno otajstvo).

Nema isprike za to što smo si dopustili zaspati. Svi možemo moliti. Da budem precizniji, svi moramo moliti, jer smo na ovaj svijet došli voljeti Boga, hvaliti ga, služiti mu, a onda, u drugome svijetu (jer naš život ovdje je privremeni boravak) biti s njime sretni zauvijek. A što znači moliti? To je jednostavno razgovarati s Bogom, usmenim molitvama ili razmatranjem.

Razgovarati s Bogom kako bismo od njega učili, gledali ga, govorili mu o našim životima – našem poslu, radostima, patnjama, umoru, reakcijama, napastima. Ako ga slušamo, čut ćemo ga gdje nam predlaže, 'Pusti to; budi prijatelj; radi bolje; služi drugima; ne misli ružno ni o kome; razgovaraj iskreno i pristojno...' ” (Javier Echevarria, *Getsemaní: en oración con Jesucristo*, p. 12)

Benedikt XVI, u jednoj audijenciji u kojoj je pričao o Isusovoj molitvi u Getsemaniju, kaže da mi kršćani, ako težimo zaista biti bliže Bogu, imamo sposobnost donijeti nebo na zemlju. “Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji! (Mt 6:10). Drugim riječima, shvaćamo da postoji Božja volja s nama i za nas, i volje Božja za naš život koji svakoga dana treba postajati sve više i više referenca naše želje i postojanja; nadalje shvaćamo da je „nebo“ mjesto gdje se ispunjava Božja volja i gdje „zemlja“ postaje „nebo“, mjesto gdje su prisutni ljubav, dobrota, istina i božanska ljepota, i to samo ako, na zemlji, vršimo volju Božju.

U Isusovoj molitvi Ocu te teške i čudesne noći u Getsemaniju, „zemlja“ postaje „nebo“; „zemlja“ njegove ljudske volje, potresene strahom i nervozom, uzdignuta je njegovom božanskom voljom na takav način da je Božja volja izvršena

na zemlji. A to je također važno i za naše molitve: moramo naučiti više vjerovati božanskoj Providnosti, tražiti od Boga snagu da izađemo iz sebe kako bismo obnovili svoj „da“, da mu kažemo „neka bude tvoja volja“, kako bi svoju volju izjednačili s njegovom“ (Benedikt XVI, Audijencija, 1.veljače, 2012.)

“Isus, sam i tužan, pati i zemlju natapa svojom krvi.

Klečeći na tvrdoj zemlji, ustraje u molitvi... Plače za tobom... i za mnom: kolika li je težina ljudskih grijeha. ” (*Sveta Krunica*, prvo žalosno otajstvo)

„Obrati se Djevici i zamoli je da te obdari – potvrda njene brige za tebe – darom pokajanja, skrušenosti za tvoje grijeha, i za grijeha svih muškaraca i žena svih vremena, bolom iz Ljubavi.

I takvom raspoloživošću, usudi se dodati: Majko, Živote, Nado moja, povedi me za ruku..., i ako u ovom trenutku ima u meni čega što žalosti mog Oca-Boga, udijeli mi da to uvidim, zajedno s tobom, i da iščupam.

Nastavi bez bojazni: O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo, moli za me, da bih, vršeći predragu Volju tvog Sina, bio dostojan postići i uživati obećanja našeg Gospodina Isusa!” (*Kovačnica*, 161)